

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนของ ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) และวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาทดลอง
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. ขั้นตอนในการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร คือ สมาชิกกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน จำนวน 60 คน และสมาชิกกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน จำนวน 60 คน เนื่องจากสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นสมาชิกทั้งสองกลุ่มของตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือสมาชิกกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และสมาชิกกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อนจำนวน 20 คน มาจากสมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม ของตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

- 1 ข้อมูลชุมชน

- 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
- 3 การประชุมกลุ่มย่อย (Group Discussion)
- 4 แบบประเมินความพึงพอใจสมาชิกกลุ่มแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน
- 5 แบบประเมินระดับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

3.1 รายละเอียดของเครื่องมือและขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

3.1.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ขึ้นศึกษาขอบข่ายขององค์ความรู้เรื่องวิสาหกิจชุมชนและประมวลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สร้างคำถามซึ่งประกอบด้วยประเด็นใหญ่ 4 ประเด็น ดังนี้
 - 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อนและของกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อนและชุมชน
 - 2) ศักยภาพของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน
 - 3) ปัญหาของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน
 - 4) ความต้องการของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อนและกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน
3. เครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

3.1.2 การจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Group Discussion)

จัดประชุมกลุ่มย่อยระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับสมาชิกกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวและกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน โดยคัดเลือกผู้สมัครใจ เข้าร่วมประมาณ 20 คน วันที่ 7 มกราคม 2548 ระหว่างสมาชิกกลุ่มและผู้เชี่ยวชาญ คือ นายอารีย์ คุณยาภรณ์ พัฒนาการจังหวัดสตูล เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ และมีความรู้ในด้านการฝึกอบรม และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของแต่ละคนได้เสนอให้แปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อน

3.1.3 ประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน

หลังจากทำการทดลองโดยมี 3 ประเด็น ได้แก่ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ความเข้มแข็งของกลุ่มและคุณสมบัติของวิสาหกิจชุมชน

3.1.4 การประเมินระดับการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนก่อนและหลังการพัฒนา

เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบประเมินของกรมพัฒนาชุมชน (2546 : 5-6) โดยใช้ประเมินเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. วิสาหกิจชุมชนระดับพื้นฐาน ได้แก่ วิสาหกิจที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตที่จะนำไปกินไปใช้ได้อย่างพออยู่พอกิน มุ่งเน้นการลดรายจ่ายทั้งระดับครัวเรือนและชุมชน
2. วิสาหกิจชุมชนระดับพัฒนา ได้แก่ วิสาหกิจที่มีการประกอบการเพื่อให้ผลผลิตมีพอกินพอใช้ เพื่อการลดรายจ่ายและมีส่วนเหลือสามารถนำไปแบ่งปัน แลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายให้เกิดรายได้ เพื่อนำไปสู่การอยู่ดีกินดีของครัวเรือน ชุมชนและระหว่างชุมชน
3. วิสาหกิจชุมชนระดับก้าวหน้า ได้แก่ วิสาหกิจที่มีการประกอบการมุ่งสู่การเพิ่มรายได้สู่การขยายการลงทุน ลดการนำเข้า เพิ่มการส่งออกของผลิตภัณฑ์ ขยายกิจการ ขณะเดียวกันก็สามารถจัดสรรผลกำไรเพื่อสวัสดิการของชุมชน หรือเพิ่มกิจกรรมสาธารณประโยชน์สร้างความเข้มแข็งของครัวเรือน ชุมชน ขยายไปถึงระหว่างชุมชน และนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ ด้านสภาพทั่วไปของชุมชน ตำบลเกาะแก้ว จากองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว โดยการสัมภาษณ์จากประธานกลุ่ม เลขากลุ่ม เภรัญญิกและคณะกรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อนของตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เรื่องศักยภาพ ปัญหา และความต้องการในการแปรรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจของกลุ่มแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน โดยวิเคราะห์เชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 กฎเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจสมาชิกกลุ่มแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน

การสร้างเครื่องมือแบบลิเคิร์ต (Likert) หรือ ที่เรียกว่า “การจัดอันดับโดยผลรวม” (Summated Rating) เป็นการกำหนดคะแนนให้กับคำถามที่ต้องการการวัดโดยกำหนดคะแนนไว้ 5 ช่อง คือ คะแนนจาก 1 ถึง 5 เช่น ถ้าพึงพอใจมากที่สุด 5 พึงพอใจมาก 4 พึงพอใจปานกลาง 3 พึงพอใจน้อย 2 พึงพอใจน้อยที่สุด 1 ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยความพึงพอใจแบ่งเป็นเกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{อันดับภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย} / \text{จำนวนระดับ}}{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80\end{aligned}$$

นำค่าอันดับภาคชั้นมากำหนดขอบเขตมาตรฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.21 – 5	ระดับความพึงพอใจ	มากที่สุด
3.41 – 4.20	ระดับความพึงพอใจ	มาก
2.61 – 3.40	ระดับความพึงพอใจ	ปานกลาง
1.81 – 2.60	ระดับความพึงพอใจ	น้อย
1.00 – 1.80	ระดับความพึงพอใจ	น้อยมาก

(นันทวัน สุชาโต : 2532)

6. ขั้นตอนในการวิจัย

ระยะก่อนการทำวิจัย

เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนทำวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยเลือกชุมชนตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ศึกษา เพราะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางวิสาหกิจชุมชน
2. สำนวณศักยภาพของชุมชนโดยใช้การทำ SWOT ลงพื้นที่ พบว่า จุดเด่นคือ ชุมชนมีกลุ่มของประชาชนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มการแปรรูปมะพร้าว กลุ่มออสมทรัพย์ กลุ่มป๊วย เป็นต้น จุดด้อยคือ ขาดการจัดการที่ดี โอกาส คือ เพราะตำบลเกาะเต่า มีทำเลที่ตั้งเหมาะแก่การพัฒนา

เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับตัวเมืองสงขลามีการคมนาคมสะดวก ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการทำนาข้าว สวนมะพร้าว สวนยางพารา และปลูกพืชอื่น ๆ อุปสรรคคือ ขาดทุนทางเศรษฐกิจ ขาดความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ และการบริการของรัฐไม่ทั่วถึง

3. กระบวนการหาแนวทางในการพัฒนาได้ใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม Appreciation Influence Control (AIC) การประชุมที่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีการพูดคุย พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ข้อมูลข่าวสาร สักยภาพ สภาพปัญหา และความต้องการ เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาในการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้นอย่างสมบูรณ์ตาม วิถีชีวิตประชาธิปไตย

4. การนำเสนอแนวคิดร่วมกับกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจแก่ชุมชนและจะร่วมกันพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป

5. การจัดทำและนำเสนอเค้าโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษา การพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อน ของตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ต่อ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลชุมชนทั่วไปโดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
2. ศึกษาศักยภาพ ปัญหาและความต้องการของกลุ่มการแปรรูปน้ำมะพร้าว และกลุ่มการแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เพื่อประมวลศักยภาพ ปัญหาและความต้องการของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน
4. จัดประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม และผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำเสนอผลของศักยภาพ ปัญหาและความต้องการเพื่อหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อน
5. จัดตั้งคณะผู้ร่วมวิจัยจากสมาชิกกลุ่มแปรรูปที่สมัครใจเป็นตัวแทนกลุ่ม
6. ตัวแทนกลุ่มเข้าร่วมรับการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อน
7. ผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนกลุ่มทดลองพัฒนาการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนเป็นวิสาหกิจชุมชน
8. ประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์ที่ได้ทำการทดลอง

9. เปรียบเทียบมูลค่าและประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น

10. ประเมินผลการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามเกณฑ์และระดับของการพัฒนาจากแบบประเมิน

